

“15 İyun - Milli Qurtuluş Günü Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb”

Eldar İbrahimov: “Bu, sadəcə təqvim bayramı deyil, böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik bir gündür”

1991-ci ildə müstəqilliyini yenidən bərpa edən Azərbaycanda qısa müddət sonra dərin böhran yaşanıb. 1992-ci ildə güc yolu ilə siyasi hakimiyyəti ələ keçirən AXC-Müsavat iqtidarının sərəşsəzliyi, dövlət idarəçiliyi sisteminin olmaması, 1993-sü ilin əvvəllərindən ölkədə fəaliyyət göstərən silahlı dəstələrin yol verdikləri başıpozuq fəaliyyət, ölkənin daxilində qaradaş qırğını və vətəndaş müharibəsinə zəmin yaranması, ayrı-ayrı bölgələrdə separatçılıq və parçalanma meyillərinin baş qaldırması Azərbaycanı bir dövlət kimi varlığına son qoyulması ilə üzleşdirib. Belə bir mürəkkəb zamanda - 1993-cü il iyunun 9-da Azərbaycan xalqının təkidi ilə ulu öndər Heydər Əliyev Bakıya dəvət olunub və ölkənin xaos, vətəndaş qarşıdurması, dövlət müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsindən xilas edilməsi istiqamətində tarixi missiyasını həyata keçirib. 1993-cü il iyunun 15-də isə ulu öndər Heydər Əliyev Milli Məclisin sədri seçilib.

Həmin gün Azərbaycan xalqının tarixinə Milli Qurtuluş günü kimi daxil olub. O illərin ictimai-siyasi prosesləri, ulu öndər Heydər Əliyevin Naxçıvanda fəaliyyəti, Bakıya gəlişi, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı yönündə gördüyü işlərlə bağlı “Kaspi” qəzetinin suallarını Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri, Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) İdarə Heyətinin üzvü Eldar İbrahimov cavablandırır.

- Eldar müəllim, 15 iyun Milli Qurtuluş Günü'nün Azərbaycan tarixindəki yerini necə dəyərləndirirsiniz?

- Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanda olduqca gərgin vəziyyət var idi. Bu gərginliyi hər bir vətəndaş görür, müşahidə edirdi. Bir deputat kimi mən də istər-istəməz ölkədə baş verən ictimai-siyasi proseslərin içində idim. Ulu öndər Heydər Əliyevlə yanaşı, mən də o zamankı Ali Sovetə, indiki Milli Məclisə Naxçıvandan deputat seçilmişdim. Bu çərçivədə ulu öndərlə tez-tez söhbətlərimiz olurdu, onun fikirlərini özümde qeyd edirdim, gələcəkdə özümə lazım olacağını düşünürdüm. Heydər Əliyev uzaqgörən siyasətçi olmaqla bərabər, nə qədər yaxşı işçi idisə, bir o qədər də yaxşı insan idi. O, həтта Naxçıvanın çətin illərində də çalışırdı ki, hər kəsə yaxşılıq etsin. Müstəqilliyimizin ilk illəri Azərbaycan xalqı üçün çox ağır dövr idi. O dövrdə vəziyyəti bir qədər də mürəkkəbləşdirən amil yeni yaradılmış müstəqil dövlətə liderlik xüsusiyyətlərinə malik olmayan, siyasi hadisələrə qiymət vermək, gələcəyi görmək imkanlarından məhrum olan, adı vəziyyətdən belə çıxış yolu tapmağa qadir olmayan şəxslərin rəhbərlik etməsi idi. Məhz bu kimi səbəblərdən 1991-1993-cü illər ölkəmizin müasir tarixində hərc-mərclik, özbaşınalıq, avantürüst eksperimentlər dövrü kimi xatırlanır. Belə bir gərgin və böhranlı vəziyyətdə xalq ümidini böyük oğlu Heydər Əliyevə bağlamışdı. Ona görə də hələ 1992-ci ilin oktyabrında bir qrup Azərbaycan zıyalısı ulu öndərə müraciət edərək Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasını təklif etmişdilər. 4 iyun 1993-cü ildə Gəncədə baş verən hadisələr, vəziyyətin silahlı qarşıdurma səviyyəsinə çatdırılması isə onsuz da ölkədə mövcud olan mürəkkəb vəziyyəti bir qədər də ağırlaşdırmışdı. Azərbaycan vətəndaş müharibəsinin astanasında dayanmış, müstəqilliyini yenidən itirmək təhlükəsi ilə üzleşmişdi. Belə bir məqamda yalnız bir çıxış yolu var idi. Bu çıxış yolu görkəmli siyasi və dövlət xadimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri, Yeni Azərbaycan Partiyasının

sədri Heydər Əliyevin Bakıya dəvət olunmasından ibarət idi. Azərbaycan dövlətçiliyinin gələcəyindən narahatçılıq keçirən ziyalılar ulu öndərə müraciət etdilər. Əlbəttə ki, sağlam düşüncəli insanlar, ziyalılar AXC-Müsavat hakimiyyətinin Azərbaycanı uçuruma apardığını görürdülər. Ona görə də, onlar haqlı olaraq hesab edirdilər ki, bu vəziyyətdən xalq yalnız Heydər Əliyev kimi lider xilas edə bilər. Bu müraciətləri nəzərə alaraq Azərbaycan xalqının böyük oğlu 1993-cü il iyunun 9-da Bakıya döndü. Bu dönüş xalqın istəyi, tarixin zərurəti idi. Bu qayıdış insanların qəlbinə bir inam və rahatlıq toxumu səpdi, ölkənin xilas olduğuna inamı artırdı. Bakıya qayıdan Heydər Əliyev hadisələri araşdırmaq, baş verənlərlə yerində tanış olmaq məqsədilə Gəncəyə yollandı. Bir məqamı xüsusi vurğulamaq istədim ki, həmin vaxtlar vəziyyət çox mürəkkəb və təhlükəli idi. Həтта Heydər Əliyev Gəncəyə gedərkən, yolda avtomobili təhlükəsizlik məqsədilə dəyişmişdi. Yəni, ulu öndər Azərbaycanın bütövlüüyü, gələcəyi naminə öz həyatını riskə ataraq işləyirdi. Gəncədə apardığı danışıqlar nəticəsində silahsız, qan axıdılmadan məsələ həllini tapdı. Bununla da Azərbaycanı fəlakətə sürükləyəcək vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Ardınca o, digər təxirasalmaz tədbirlər həyata keçirdi. Bütün bunları görən, dəyərləndirən xalqın ona etimad göstərdi və Heydər Əliyev 1993-cü il iyunun 15-də Milli Məclisin sədri seçildi. Ulu öndərin Azərbaycan parlamentinin sədri seçildiyi gün tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil oldu. Bu təqvim Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb. 15 iyun olmasa idi, nə Azərbaycan, nə də müstəqil dövlət olmayacaqdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycan dövlətini, müstəqilliyini, xalqımızın qürurunu, tarixini, bu gününü özünə qaytardı. Bu baxımdan 15 İyun - Milli Qurtuluş Günü sadəcə təqvim bayramı deyil, böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik bir gündür. Vətənin, xalqın sevən, həmin çətin, ağırlı günlərin dəhşətlərini yaşayan, hadisələri gözələri ilə görənlər üçün 15 İyun əsl qurtuluş tarixi, Azərbaycan xalqının ölüm-dirim mübarizəsinin tarixidir. Bu tarixi yaradan isə Azərbaycanın inkişafında, müstəqilliyində, gələcəyində müstəsna rol oynayan, daim xalqına arxalanan və xalqına arxa, dayaq olan Heydər Əliyevdir.

- Sizin də xatırladığınız kimi, ulu öndər Heydər Əliyev ikinci dəfə Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gətirilməzdən öncə Naxçıvanda yaşayıb, orada Ali Məclisin sədri olub. Ulu öndərin Naxçıvanda olduğu illərdə orada ictimai-siyasi vəziyyət necə idi?

- Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlində bütün Azərbaycanda olduğu kimi, Naxçıvanda da hakimiyyət boşluğu hökm sürürdü. Muxtar Respublikada Ali Məclisin sədri seçilməli idi. "Demblok", "komblok" deyilən qüvvələr və bu qəbildən olan digərləri Naxçıvanda, necə deyərlər, öz adamlarını hakimiyyətə gətirmək üçün müxtəlif vasitələrə əl atırdılar. Belə gərgin vəziyyətdə muxtar respublikanın gələcəyini düşünən insanlar Ali Məclisin sədri vəzifəsinə böyük idarəçilik təcrübəsi olan Heydər Əliyevin seçilməsini tələb edirdilər. Mən Ali Məclisin sessiyasında iştirak edə bir şəxs kimi bildirmək istəyirəm ki, ulu öndər həmin vəzifəyə getmək istəmirdi. Mən və digərləri sessiyada çıxış edərək mövqeyimizi qəti şəkildə ortaya qoyduq, bildirdik ki, Heydər Əliyevin Naxçıvanda alternativ yoxdur, əgər o, Muxtar Respublikanın rəhbəri seçilməyə, ermənilər Naxçıvana təcavüz edənlərə, Sessiyada Heydər Əliyevin namizədliyini müdafiə edənlərə, o cümlədən də mənə qarşı rəhbərliyə təzyiqlər göstərilərsə də, biz 1991-ci il 3 sentyabr tarixində ulu öndərin Naxçıvan Ali Məclisinin sədri seçilməsinə nail olduq. Bu baxımdan hesab edirəm ki, Qurtuluş gününün əsası məhz 3 sentyabrda Heydər Əliyevin Naxçıvan Ali Məclisinin sədri seçilməsi ilə qoyulub. Çünki Heydər Əliyev 3 sentyabr 1991-ci il tarixində Naxçıvanda rəhbərliyə gəlməyə idi, hadisələrin gedişi müxtəlif cür ola bilərdi. Ulu öndər Ali Məclisin sədri kimi Naxçıvanda çox böyük işlər gördü. Açıq deyək, həmin dövrdə Naxçıvanı yalnız Ermənistan blokada almamışdı. Elə Azərbaycanda mərkəzi hakimiyyət də Muxtar Respublikaya son dərəcə biganə münasibət bəsləyirdi. Çətin durumda olan Naxçıvana heç bir kömək göstərilirdi, mərkəzi icra orqanlarının təmsilçiləri Muxtar Respublikanın problemləri ilə əsla maraqlanmırdılar, ora ayaq basmaq belə istəmirdilər. Elə təsəvvür hasil olurdu ki, sanki Naxçıvanın ermənilər tərəfindən işğal edilməsinə məqsədli şəkildə şərait yaradılırdı. Heydər Əliyev Ali Məclisin sədri seçildikdən dərhal sonra Muxtar Respublikanın müdafiəsinin təmin etmək məqsədilə müdafiə komitəsi yaratdı. Naxçıvanda ulu öndərin təşəbbüsü ilə islahatlara start verildi. Mən yaxşı xatırlayıram, respublikamızda torpaq islahatına məhz Naxçıvanda 1992-ci ilin mart ayında start verildi, özəlləşdirmə aparıldı. Beynəlxalq miqyasda böyük nüfuzla malik olan Heydər Əliyev İran və Türkiyə ilə əlaqə saxladı. İranın o vaxtki prezidenti Refsancani Heydər Əliyevin arxasınca öz şəxsi təyyarəsini göndərdi. Ulu öndər İran İslam Respublikasına gedərək orada bir sıra müqavilələr imzaladı. Heydər Əliyev, həmçinin

Türkiyəyə səfərlər etdi, dost ölkənin prezidenti Süleyman Dəmirəllə görüşüb burada da müqavilələr bağlanmasına nail oldu. Heydər Əliyevin bu səfərlərindən sonra İrandan, istərsə də Türkiyədən Naxçıvana yardımlar gəlməyə başladı. Ulu öndər 1991-1993-cü illərdə Naxçıvanı, Muxtar Respublikanın əhalisini bu yardımlar hesabına saxladı. Düzdür, yerli istehsal da müəyyən qədər artırdı, ancaq həmin dövrdə yardımlar olmadan Naxçıvanın müxtəlif mallara, ələlxüsüs də ərzağa olan tələbatını ödəmək mümkün deyildi. Belə çətin vəziyyətdə Heydər Əliyev Naxçıvanı yalnız qoruyub saxlamadı, həm də onu inkişaf etdirdi. Naxçıvan əhalisi bütün bunları böyük minnətdarlıq hissi ilə həmişə xatırlayır. Biz Ulu öndərin ruhu qarşısında baş əyirik ki, o, Naxçıvanı yalnız aclıqdan deyil, həm də erməni işğalından xilas etdi. Sevincirici haldır ki, ulu öndərin Naxçıvanda başladığı islahatlar, quruculuq-abadlıq tədbirləri onun siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vəlif Talıbov tərəfindən indi də davam etdirilir.

- Ulu öndər Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyasını mərhələlərə bölsək, bunu necə xarakterizə edərdiniz?

- Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqımız qarşısında xidmətləri böyük və zəngindir. Azərbaycanın qazandığı uğurlar onun həyat və fəaliyyəti ilə birbaşa bağlıdır. İlk dəfə 1969-cu ildə Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbər seçilməsi, əslində çağdaş tariximizə ölkəmizin sürətli və uzun müddətli inkişafının əsası qoyması kimi daxil olub. 1993-cü ildə xalqın təkiddi tələbi ilə Heydər Əliyevin ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə gətirilməsi isə tariximizə Azərbaycanın xilas edilməsi kimi düşüb. Bir qədər əvvəl qeyd etdiyim kimi, ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra qısa müddət ərzində ölkədə sabitliyi bərpa edib, separatçı qüvvələrin zərərsizləşdirdi. Həтта 1994 və 1995-ci illərdə dövlət çevrilişi cəhdlərinin qarşısını da qətiyyətlə alıb. Məhz bu mərhələlərdən sonra xalqımız sakit həyat terzi sürməyə başlayıb. Məhz onun fəaliyyəti sayəsində Azərbaycan parçalanmaqdan, bir dövlət kimi məhv olmaqdan xilas edildi. Xilaskarlıq missiyasına başlayan ulu öndərin atdığı ilk addımlardan biri də 1994-cü ildə atəşkəs haqqında sazişin əldə edilməsi oldu. Bu, olduqca mühüm addım idi. Çünki, ölkəni böhrandan çıxarmaq üçün ilk öncə müharibə dayandırılmalı, daxilə ictimai-siyasi sabitlik təmin edilməli idi. Bütün bunları həyata keçirə bilən Heydər Əliyev Azərbaycan iqtisadiyyatının dirçəldilməsi istiqamətində mühüm qərarlər qəbul etdi. Hələ Naxçıvanda olarkən qərar islahatlara başlayan ulu öndər Azərbaycanda da bu prosesi sürətləndirdi, torpaq islahatları aparıldı. Ən önəmli isə “Əsrin müqaviləsi” kimi tanıdığımız neft müqaviləsinin imzalanmasına, xarici sərmayədarların ölkə iqtisadiyyatına sərmayə qoymasına, təbii sərvətlərimizin beynəlxalq bazarlara çıxarılmasına nail oldu. Bunun sayəsində də ölkəyə valyuta axını başladı ki, son nəticədə regionların inkişafı, ordu quruculuğu, beynəlxalq təşkilatlarla, dünya dövlətləri ilə qarşılıqlı əlaqələrin qurulması istiqamətində addımlar atıldı. Biz onun xilaskarlıq missiyası, mərhələli şəkildə gördüyü işlər barədə saatlarla danışa, faktlar, sübutlar sadalaya bilərik. Azərbaycanın Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olan sürətli inkişafının bu gün də yüksək dinamika ilə davam etməsi, o dövrdən başlayan yüksəliş strategiyasının böyük zaman kəsiyini əhatə edən dövlətçilik konsepsiyasını yerinə yetirdiyini qətiyyətlə sübut edir. Ümummillə lider Heydər Əliyev həmişə Azərbaycan xalqının mənafeyini düşünən bir öndər olub, bu istiqamətdə apardığı ardıcıl və məqsədyönlü siyasət onun bütün fəaliyyətinin əsasını təşkil edib. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Cənub Qaz Dəhlizi, o cümlədən TANAP, TAP kimi global iqtisadi layihələrin də əsası məhz ulu öndər Heydər Əliyevin zamanında atdığı addımlarla, həyata keçirdiyi xilaskarlıq missiyası ilə birbaşa bağlıdır. Ona görə də ümummillə lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının tarixinə müstəqilliyimizin məmarı və qurucusu kimi daxil olub. Onun yolunmaz, çoxşaxəli və zəngin fəaliyyəti ölkəmizi sürətli inkişaf yoluna çıxarıb və şübhə yoxdur ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında müasir Azərbaycan gələcəkdə də dünyanın ən güclü dövlətlərindən biri kimi tanınacaqdır.

Rufik İSMAYILOV